

ПЕДАГОГИКА

УДК: 371.213

Качиева А. Е.

К. Карасаев атындағы Бишкек гуманитардык университети
Ага окутуучу E-mail: kachieva63@mail.ru

“ЭТНОПСИХОЛОГИЯ” ПРЕДМЕТИН КОНТЕКСТТИК ПРИНЦИПТЕРДИН НЕГИЗИНДЕ ОКУТУУ

ОБУЧЕНИЕ ПРЕДМЕТА “ЭТНОПСИХОЛОГИЯ” НА ПРИНЦИПАХ КОНТЕКСТНОГО ОБУЧЕНИЯ

TRAINING OF THE SUBJECT “ETHNOPSYCHOLOGY” ON PRINCIPLES OF CONTEXT TRAINING

Аннотация: Макалада этнопсихология предметин контексттик окутуу на-
тыйжалуу экендиги аңдалат жана анын негизинде студенттердин этнопсихоло-
гиялык компетенциялары калыптанат.

Түйүндүү сөздөр: студенттер, этнопсихология, предмет, контексттик оку-
туу, принциптер, компетенциялар.

Аннотация: В статье применение контекстного обучения в преподавании
предмета этнопсихология приводит к эффективным результатам, что способ-
ствует формированию у студентов этнопсихологических компетенций.

Ключевые слова: студенты, этнопсихология, предмет, контекстное обуче-
ние, принципы, компетенции.

Annotation: in the article the application of contextual teaching in the teaching of
the subject ethnopsychology leads to effective results, which contributes to the formation
of ethnopsychological competencies in students.

Keywords: students, ethnopsychology, subject, contextual training, principles,
competences.

Дүйнөлүк тажрыйба көрсөткөндөй иштелип чык-
кан программанын же дисциплиналынын майнашуулу-
гун айқындаған шарттардын бири - аны окутуу ме-
тоддору. Дүйнөдө таанымал билим берүү мекемелери
да бири биринен эң обол окутуу ишин уюштуруу ме-
тодорунун прогрессивдүүлүгү менен айрымаланы-
шат. Бул жагынан алып караганда жогорку окуу жайларынын
студенттерин окутуу процесси адекваттуу
мамилени талап этет.

Этнопсихология предмети элдик психологиянын
теориялык негиздери, методдору, психологиялык
изилдөөлөрү, этномаданий кубулуштары менен таа-
ныштыруу менен байланыштуу.

Аталган дисциплиналыны окутуунун негизинде
студенттердин төмөнкүдөй компетенциялары ка-

лыптанат: студенттер этнопсихология предметинин
теориялык жана практикалык көйгөйлөрүн билишет;
улуттук этномаданий окошоштуктар жана психология-
лык механизмдері калыптандыруу боюнча илимий
түшүнүктөрдү чечүүнү үйрөнүшет; ар кандай улуттун
гендердик, этникалык, кесиптик жана социалдык топ-
торунун негиздерин билишет; этностор аралык өз ара
аракеттенүү психологиялык көйгөйлөрдү жана этнос-
тук сабырдуулуктун жана психологиялык механиз-
мерин түзүлүшүн аңдашат.

Ошондуктан татаал жана кызыктуу этнопсихо-
логия предметин окутууда контексттик окутуунун
принциптерин колдондук.

Контексттик окутуунун (лат. contextus - тыгыз
байланыш) концепциясына ылайык [4], болочок

адистерди окутуу - алардын ишмердүүлүгүн моделдештиргендөй таризде уюштурууну талап этет. Бул жагдай семинардык сабактарда окутууну биринчиси экинчисинин контекстинде аткарылуучу окутуу жана кесиптик максаттардын эки тибин бир максаттын системасы катары моделдештириүүнү шарттайт.

Контексттик окутуунун концепциясы көрүнүктүү психология А.А. Вербицкий тарабынан иштелип чыккан [3]. Аны ишке ашыруунун айрым аспекттери А. Алимбеков [1], Н. В. Борисова[2], М. В. Картежникова [1] жана башкалардын илимий эмгектеринде чагылдырылган.

А. А. Вербицкий окутуу ишиндеи ишмердүүлүк парадигмасына таянуу менен аны талдоо менен студенттин ишмердүүлүгүнүн биринен бирине өтүүчү төмөнкүдөй үч негизги формасын айкынданаң: 1) *академиялык типтеги окуу ишмердүүлүгү* – бул кесиптик ишмердүүлүктүн негизин түзгөн маалыматтарды жеткирүү жана активдүү өзөштүрүүгө багытталган проблема таламдуу лекция же семинар дискуссия процесстери. Бирок, ушул процесстердин өзүндө да кесиптик ишмердүүлүктүн социалдык жана предметтик контексттери көнүл борборунда болушу абзел; 2) *квазикесиптик ишмердүүлүк* – предметтик, социалдык жана психологиялык мазмундагы имитациялык жана иштиктүү оюндар аркылуу үйрөнүүчүнү кесиптик ишмердүүлүктүн аткаруу процессине аралаштыруу. Мында үйрөнүүчү кесиптик ишмердүүлүктүн толук контекстинин ичинде болот. 3) *окуу процесиндеги кесиптик ишмердүүлүк* – бул үйрөнүүчүнүн мурдагы үйрөнгөндөрүнө негизденип өндүрүштүк практика, дипломдук проект аткаруу процесиндеги нүкура иш жүзүндөгү кесиптик ишмердүүлүгү.

Контексттик окутуу – ишмердүүлүккө негизделген парадигма катары төмөнкүдөй интерактивдүү методдорду ийкемдүү колдонууну талап этет (1 – сүрөт).



Контексттик жагдайда этнопсихология предметин окутуу процесси төмөнкү принциптерди эске алуу менен түзүлдү:

1) студенттин өзүнүн ишмердүүлүк позициясында турушу, анткени окутуу иши жеке ишмердүүлүк формасында уюштурулат;

2) чечимдер биргеликте кабыл алынганындан болочок мугалимдер өздөрүнүн активдүүлүк потенциалын толугу менен колдонушу талап этилет;

3) окутуу иши класс жетекчинин ишмердүүлүгүнүн негизги компоненттерин моделдештириүү таризинде өнүгүп олтурушу шарт;

4) билимдер атайын моделдештирилген кесиптик педагогикалык кырдаалдарды чечүү контекстинде өзөштүрүлүшү шарт;

5) окутуу процессинин мазмунунда билим берүүнүн теориясындагы жана практикасындагы прогрессивдүү баалуулуктар бир түйүнгө бириктирилип, бир эле мезгилде студенттин илимий жана кесиптик компетенттүүлүгүнүн барабар өнүгүшүнө өбөлгө түзүлүшү шарт;

6) контексттик окутууда бир жактуу методдорго артыкчылык берүүгө жол бербейт, башкача айтканда мында коюлган маселенин ыңгайына карай салттуу жана инновациялык ыкмалар өз ара айкалышта колдонула берет.

Болочок мугалимдер арасында чыгармачыл абалды жаратып, өз оюн эркин аита билүүгө, башка бирөөнүн пикирин сын көз менен кабыл алуу жана сыйлоо сыйктуу жөндөм-сезимдерин өркүндөтүүгө багытталган инсан таламдуу методдордун бири талданула берет.

Ошондуктан, семинардык сабактардын алкагында “Этнопсихологиялык ойлордун тарыхы”, “Кыргыз улутунун психологиялык негиздері”, “Этнопсихологиялык кубулуштардын маңызы, түзүлүшү жана өзгөчөлүгү”, “Этникалык аң-сезим, анын калыпташыннан этаптары жана анын спецификалык өзгөчөлүгү”, “Этникалык стереотиптер” “Улуттук каада салтарды, үрп-адаттарды сактоонун, кийинки муунга өткөрүүнүн механизмдері” жана башка темаларда талкуулар, тренингдер, тегерек стол жана ар түрдүү тапшырмаларды талдоолор өткөрүлдү.

Натыйжалада контексттик принциптердин негизине таянуу менен окутуу - ар кандай шарттарга шайкеш келген методдорду колдонуу менен этнопсихология предметин окутуу процессинин натыйжалуулугун камсыз кыла алды деген тыянакка келдик.

Адабияттар

1. Алимбеков, А.А. Теория и практика этнопедагогической подготовки в системе высшего педагогического образования [Текст]: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01 / А.А. Алимбеков. – Бишкек, 2010.

2. Борисова Н.В. Образовательные технологии как объект педагогического выбора /Н.В.Борисова. -М.: Исслед. центр, 2000.- 86с.

3. Вербицкий А.А. Теория контекстного обучения: сущность и практическое: значение / А.А.Вербицкий // Школьные технологии;- 2006.- №5.- с.41-45.

4. Жапанов, А. Чет тилдер сөздүгү. 2 том. [Текст] /А. Жапанов. –Б.: Турад 2013. - 480 б;

5. Картежникова А.Н. Контекстный подход к обучению студентов в современных условиях: содержание и основные принципы Текст. / А.Н. Картежникова // Сборник статей научно-методической конференции. – Чита: ЗИП Си-6 УПК, 2005.- С.8-15.